COMISIA
EUROPEANĂ

Strasbourg, 11.3.2014
COM(2014) 144 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Agenda UE în domeniul justiției pentru 2020 - Consolidarea încrederii, a mobilității și a creșterii în cadrul Uniunii

1. INTRODUCERE

Pe parcursul ultimilor 15 ani, pe baza tratatelor de la Maastricht, Amsterdam și Nisa, UE dezvoltat treptat un spațiu european de justiție și o politică UE în domeniul justiției. Înainte de 2009, măsurile în aceste domenii au fost marcate de o structură instituțională diferită de cea rezervată altor domenii de politică ale UE. În special, Parlamentul European și Consiliul nu aveau încă o poziție de egalitate, iar prioritățile erau stabilite, în principal, de Consiliul European, prin adoptarea unor programe de cinci ani, foarte detaliate pe alocuri (programele de la Tampere, de la Haga și de la Stockholm).

În prezent, politica UE în domeniul justiției s-a apropiat de alte politici ale UE, după modificări succesive aduse tratatelor UE, în special după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009. Parlamentul European și Consiliul au devenit colegiuitori în majoritatea domeniilor cooperării judiciare în materie civilă și penală. Începând cu 1 decembrie 2014, se va încheia ultima etapă de tranziție. Vor dispărea limitările actuale în ceea ce privește controlul judiciar exercitat de către Curtea Europeană de Justiție și competența Comisiei, în calitate de gardian al tratatului, de a iniția proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în domeniul cooperării judiciare în materie penală. Comisia va continua să asigure punerea în aplicare corespunzătoare a legislației UE în domeniile judiciare.

Întrucât atât Programul de la Stockholm al Consiliului European[1], cât și planul de acțiune ulterior al Comisiei[2] se încheie la sfârșitul anului 2014, a sosit momentul de a evalua progresele realizate și de a identifica principalele provocări pentru viitor și modul de abordare a acestora.

Prezenta comunicare stabilește prioritățile politice care ar trebui urmărite în vederea realizării unor progrese suplimentare pentru a dispune, până în 2020, de un spațiu european comun de justiție pe deplin funcțional întemeiat pe încredere, mobilitate și creștere.

Pentru pregătirea prezentei comunicări, Comisia a implicat o mare varietate de părți interesate, în special prin intermediul conferinței „*Assises de la Justice*”[3], și a primit un mare număr de contribuții scrise. Au avut loc, de asemenea, discuții în cadrul Parlamentului European[4], al Consiliului[5] și al Comitetului Regiunilor[6].

Orientările Comisiei care se referă mod specific la cooperarea judiciară în materie civilă și penală sunt menite să contribuie la orientările strategice care urmează să fie definite de Consiliul European în conformitate cu articolul 68 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), precum și la opțiunile strategice pe care Parlamentul European va dori să le ofere dezvoltării viitoare a spațiului european de justiție.

---

1 Programul de la Stockholm — O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora, JO C 115 din 4.5.2010.

2 Crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție pentru cetățenii Europei - Plan de acțiune pentru punerea în aplicare a programului de la Stockholm - COM(2010) 171 final din 20.4.2010.

3 *Assises de la Justice* – „Shaping Justice policies in Europe for the years to come” (Conturarea politicilor în domeniul justiției în Europa pentru anii viitori) – 21 și 22 noiembrie 2013 – Rezultatele procedurilor, documentele de dezbatere și contribuțiile scrise sunt disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/justice/events/assises-justice-2013/index_en.htm.

4 În cadrul unei reuniuni plenare a Parlamentului European, precum și într-o serie de reuniuni în cadrul comisiilor sale, în special, în cadrul Comisiei pentru afaceri juridice (JURI), al Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne (LIBE), al Comisiei pentru afaceri constituționale (AFCO) și al Subcomisiei pentru drepturile omului (DROI).

5 În cadrul a două reuniuni formale și a două reuniuni informale ale Consiliului Justiție și Afaceri Interne, precum și la nivel de grup de lucru [Comitetul de coordonare în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală (CATS), Grupul de lucru pentru drepturi fundamentale, drepturile cetățenilor și libera circulație a persoanelor (FREMP) și grupuri de lucru în materie civilă)].

6 În cadrul Comisiei pentru cetățenie, guvernanță, afaceri externe și instituționale (CIVEX).

2. PROGRESELE ÎNREGISTRATE PÂNĂ ÎN PREZENT: BAZA SPAțIULUI EUROPEAN DE JUSTIțIE

UE a luat măsuri pentru a stabili baza pentru „*un spațiu de libertate, securitate și justiție, fără frontiere interne*”. De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona și ca rezultat al strânsei cooperări cu Parlamentul European și cu Consiliul, s-au realizat progrese semnificative în direcția îmbunătățirii funcționării spațiului european comun de justiție.

Consolidarea încrederii reciproce

Politica UE în domeniul justiției a urmărit dezvoltarea unui spațiu european de justiție bazat pe recunoașterea și încrederea reciprocă prin crearea unor legături între diferitele sisteme judiciare ale statelor membre. Aceasta a necesitat încorporarea unor garanții juridice corespunzătoare pentru asigurarea faptului că legăturile create între sistemele juridice ale statelor membre sunt solide din punct de vedere structural. În domeniul justiției penale, încrederea reciprocă dintre statele membre a fost consolidată prin instituirea progresivă, în întreaga Uniune Europeană, a unui set de drepturi la un proces echitabil prin intermediul unor standarde minime comune la nivelul Uniunii Europene având drept scop protejarea persoanelor suspectate sau acuzate de comiterea unei infracțiuni[7]. Statutul victimelor pe durata întregii proceduri penale a fost, de asemenea, îmbunătățit prin asigurarea unor drepturi minime, prin furnizarea de sprijin, consiliere și protecție atât pentru victime, cât și pentru rudele apropiate ale acestora.

Justiție pentru creștere: contribuția la creșterea economică

În ultimii ani, în special sub presiunea crizei financiare și a crizei datoriilor suverane și în conformitate cu Strategia Europa 2020, politica UE în domeniul justiției a devenit, de asemenea, un sprijin pentru redresarea și creșterea economică și pentru reformele structurale[8]. UE a luat măsuri pentru a institui progresiv încrederea necesară pentru ca întreprinderile și consumatorii să se bucure de o piață unică care să funcționeze cu adevărat ca o piață internă. Au fost reduse birocrația și costurile: o hotărâre pronunțată într-un stat membru poate fi acum recunoscută și executată într-un alt stat membru fără a fi necesare proceduri intermediare (procedura de „exequatur”[9] a fost eliminată în mod treptat atât din procedurile civile, cât și din cele comerciale). În domeniul protecției datelor, un nou regulament paneuropean face în prezent obiectul unor negocieri avansate între Parlamentul European și Consiliu, care va înlocui cele 28 de acte legislative naționale care reglementează protecția datelor cu caracter personal printr-un singur set de norme. Directiva privind drepturile consumatorilor, care va intra pe deplin în vigoare în toate cele 28 de state membre ale UE în iunie 2014, va spori nivelul de protecție a consumatorilor, în timp ce întreprinderile vor beneficia de un set unic de norme de bază, care va reduce în mod substanțial costurile de conformare pentru comercianții care desfășoară activități în întreaga Uniune Europeană. Primul pas spre o cultură UE a „salvării și redresării” pentru sprijinirea întreprinderilor și a persoanelor aflate în dificultăți financiare îl constituie modificarea normelor europene existente privind insolvența transfrontalieră.

Îmbunătățirea independenței, a calității și a eficienței sistemelor judiciare naționale face parte din programele de ajustare economică și din semestrul european. Tabloul de bord al UE

---

7 În fiecare an, în UE există peste 8 milioane de proceduri penale.

8 Principalul impuls în favoarea „justiției pentru creștere” a fost oferit în mod deosebit de președinția spaniolă a Consiliului în 2010 (Concluziile Consiliului privind cooperarea judiciară pentru sprijinirea activității economice – 23.4.2010), precum și de președinția irlandeză în 2013 - http://eu2013.ie/media/eupresidency/content/documents/EU-Pres_Prog_A4.pdf - pagina 21.

9 Exequatur este un concept specific dreptului internațional privat care se referă la decizia unei instanțe de autorizare a executării în țara respectivă a unei hotărâri judecătorești sau a unei tranzacții judiciare pronunțate în străinătate.

privind justiția sprijină statele membre și instituțiile UE prin furnizarea unor date obiective, fiabile și comparabile cu privire la eficacitatea sistemelor judiciare naționale.

De asemenea, instituțiile UE au luat măsuri pentru a proteja mai bine interesele financiare ale UE și banii contribuabililor împotriva fraudei. Această activitate a inclus, în special, propunerea Comisiei de înființare a unui Parchet European, care vizează instituirea unui organism care să se asigure faptul că infracțiunile îndreptate împotriva bugetului UE sunt cercetate în mod eficient și urmărite în justiție, astfel încât infractorii să fie trimiși în judecată, iar banii să fie recuperați.

Justiție pentru cetățeni: simplificarea justiției pentru cetățeni

Uniunea Europeană a luat măsuri pentru a se asigura că cetățenii își pot utiliza pe deplin de dreptul la liberă circulație, dreptul de a achiziționa bunuri și servicii și de a locui în alt stat membru. Cetățenii ar trebui să poată beneficia pe deplin de cetățenia UE pe toată durata vieții și să nu întâmpine dificultăți oriunde s-ar afla în UE. Acest lucru a fost realizat, de exemplu, prin facilitarea modului în care cetățenii pot gestiona consecințele juridice ale succesiunilor sau divorțurilor transfrontaliere sau prin propunerea reducerii birocrației costisitoare în statele membre prin eliminarea practicilor birocratice depășite, precum *apostila* sau traducerile autorizate între statele membre.

Protecția drepturilor fundamentale

În calitate de gardian al tratatelor, Comisia a intervenit pentru a asigura respectarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene („Carta”), inclusiv a drepturilor cetățenilor UE, și a statului de drept. Carta, obligatorie din punct de vedere juridic, a devenit un punct de referință pentru toate instituțiile UE. De asemenea, Comisia a intervenit pentru a asigura respectarea drepturilor specifice consacrate în legislația UE, în special dreptul la egalitate, protecția datelor cu caracter personal, precum și protecția consumatorilor. De asemenea, a fost consolidată egalitatea de șanse între femei și bărbați prin promovarea femeilor în procesul decizional.

3. PROVOCĂRILE: CONSOLIDAREA ÎNCREDERII, A MOBILITĂȚII ȘI A CREȘTERII ÎN CADRUL UNIUNII

Cu toate că, până în prezent, s-au înregistrat progrese concrete către un spațiu european de justiție cu adevărat comun, sunt necesare eforturi suplimentare după încheierea perioadei de tranziție la 1 decembrie 2014.

Încredere. Încrederea reciprocă este piatra de temelie pe care ar trebui construită politica UE în domeniul justiției. UE a construit fundații importante pentru promovarea încrederii reciproce, însă este necesar ca aceasta să fie consolidată în continuare pentru a se garanta faptul că cetățenii, practicienii în domeniul dreptului și judecătorii au deplină încredere în hotărârile judecătorești, indiferent de statul membru în care acestea au fost pronunțate. Instrumentele UE, cum ar fi mandatul european de arestare sau regulile privind aspectele legate de conflictele de legi între statele membre, impun un nivel ridicat de încredere reciprocă între autoritățile judiciare din diferite state membre. Încrederea reciprocă între instanțe și administrații le ajută să recunoască și să execute hotărârile lor respective și facilitează accesul la justiție în condiții de egalitate în toate statele membre. O cerință esențială a încrederii reciproce este independența, calitatea si eficiența sistemelor judiciare[10] și

[10] Comunicarea Comisiei – „Tabloul de bord al UE privind justiția - Un instrument pentru promovarea justiției eficace și a creșterii” – COM(2013)160 și Comunicarea Comisiei – „Tabloul de bord al UE pentru 2014 privind justiția” – COM(2014)155.

respectarea statului de drept[11]. Un element foarte important al încrederii este ca progresele realizate în legislație să devină o realitate pe teren. Acest lucru presupune ca actele legislative convenite la nivelul UE să fie transpuse și aplicate efectiv. Sunt necesare, de asemenea, instrumente eficace de asigurare a respectării legislației la nivel național pentru a asigura un mai bun acces la justiție în toate statele membre.

Mobilitate. Europenii profită tot mai mult de drepturile conferite prin tratatele UE. În prezent, aproape 14 milioane de cetățeni ai UE locuiesc într-un stat membru fără a fi resortisanți ai respectivului stat membru (față de 12,1 milioane în 2009)[12]. Din ce în ce mai mulți cetățeni călătoresc[13], studiază, votează[14], lucrează, beneficiază de asistență medicală, se căsătoresc[15], au copii, cumpără proprietăți, divorțează[16] și decedează[17] într-un alt stat membru decât cel în care s-au născut. Chiar și fără a-și părăsi țara, consumatorii[18] achiziționează bunuri și servicii transfrontaliere, inclusiv online. În ciuda progreselor în ceea ce privește exercitarea drepturilor lor, cetățenii UE încă se confruntă cu o serie de obstacole. Aceștia se confruntă în continuare cu dificultăți de ordin practic și juridic atunci când încearcă să beneficieze, în alt stat membru, de aceleași drepturi de care beneficiază în statul de origine. UE trebuie să abordeze aceste obstacole cu hotărâre, continuând în același timp să contribuie la combaterea abuzurilor, în special într-un moment în care anumite voci contestă dreptul la liberă circulație al cetățenilor UE. Dreptul cetățenilor UE de a se deplasa liber și de a locui în orice țară a UE este unul dintre cele patru drepturi fundamentale consacrate de legislația UE, fiind totodată o piatră de temelie a integrării UE. În plus, absența frontierelor în lumea digitală online constituie un impuls ca UE să abordeze interacțiunea dintre drepturile materiale.

Creștere. Politica UE în domeniul justiției ar trebui să continue să sprijine redresarea economică, creșterea și combaterea șomajului. Trebuie urmate reforme structurale astfel încât să se asigure faptul că sistemele de justiție sunt în măsură să asigure o justiție rapidă, fiabilă și de încredere, care ar reduce considerabil durata procedurilor judiciare, sprijinind astfel eficacitatea altor politici. Întreprinderile și consumatorii trebuie să aibă certitudinea respectării efective a contractelor și a posibilității de a soluționa litigiile în instanță sau, după caz, în afara instanței, pe întreg teritoriul UE, într-un termen rezonabil și fără a se lovi de multitudinea de obstacole cu care se confruntă în continuare în prezent. Creșterea în cadrul economiei digitale impune, totodată, încrederea din partea cetățenilor, întrucât aceștia sunt preocupați de prelucrarea sau supravegherea la scară largă a datelor lor cu caracter personal atunci când utilizează serviciile online.

---

11 Comunicarea Comisiei – „Un nou cadru al UE pentru consolidarea statului de drept”, COM(2014) 158.

12 13,7 milioane de cetățeni europeni locuiesc într-un stat membru fără a fi resortisanți ai respectivului stat membru [de la 12,1 milioane în 2009 (date Eurostat)].

13 La nivel mondial, Europa este cea mai mare piață de călătorie, cu vânzări de peste 550 de milioane de călătorii anual, care includ, de asemenea, călătoriile în afara UE – sursa: [date furnizate de Eurostat, reflectate în SWD (2013) 263 final].

14 Procentajul cetățenilor care locuiesc într-un alt stat membru și care sunt înscriși pe listele electorale din acel stat a fost de 5,9 % în 1994. Această cifră a crescut la 11,6 % în 2009.

15 Aproximativ 16 milioane (13 %) dintre cele 122 de milioane de căsătorii din Uniune au o dimensiune transfrontalieră. Dintre cele 2,4 milioane de căsătorii încheiate în Uniune în 2007, 300 000 au avut o dimensiune transfrontalieră – sursa: SEC(2011) 327.

16 În Europa, există aproximativ 16 milioane de cupluri internaționale și, în fiecare an, cel puțin 650 000 dintre acestea se confruntă cu problema modului în care să își partajeze bunurile atunci când căsătoria sau parteneriatul se încheie – sursa: SEC(2011) 327.

17 Un număr estimat de 450 000 de familii europene se confruntă, în fiecare an, cu o succesiune internațională, cu o valoare evaluată la peste 120 de miliarde de euro – sursa: SEC(2009) 410.

18 Există peste 500 de milioane de consumatori în Europa. Cheltuielile de consum, care se ridică la 56 % din PIB-ul UE, reflectă marea putere a consumatorilor de a stimula economia europeană – sursa: Agenda consumatorului european 2012, COM(2012) 225.

4. ABORDAREA PROVOCĂRILOR: CONSOLIDARE, CODIFICARE, COMPLETARE

În vederea abordării provocărilor reprezentate de crearea unui spațiu european de justiție pe deplin funcțional, accentul politicii UE în domeniul justiției în anii care urmează ar trebui să fie plasat pe **consolidarea** elementelor care au fost deja realizate și, atunci când este necesar și adecvat, pe **codificarea** legislației și practicii UE și pe **completarea** cadrului existent cu inițiative noi. În funcție de tipul provocărilor, viitoarea politică UE în domeniul justiției ar trebui să utilizeze o combinație a acestor metode, pe baza unei analize de la caz la caz și a unei evaluări a impactului.

Atunci când aplică oricare dintre aceste metode, UE ar trebui să ia pe deplin în considerare faptul că diversitatea sistemelor juridice și a tradițiilor din UE trebuie să fie conservată; că principiile subsidiarității și proporționalității trebuie să fie respectate și, de asemenea, că ar trebui ca toate acțiunile UE și, în special acțiunea UE în ceea ce privește politicile în domeniul justiției, să se bazeze pe Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

4.1. Consolidarea

În cadrul evoluției agendei UE pentru justiție, UE ar trebui, în primul rând, să consolideze progresele realizate, prin asigurarea faptului că drepturile fundamentale sunt respectate și că drepturile conferite de legislația UE devin realitate. Instrumentele convenite la nivelul UE trebuie transpuse de către statele membre, puse în aplicare și utilizate în mod eficient. În cazul în care astfel de drepturi nu sunt respectate, ar trebui să existe căi de atac eficiente.

i) Respectarea drepturilor fundamentale

UE ar trebui să depună în continuare eforturi pentru a se asigura că rămâne un exemplu în ceea ce privește aplicarea Cartei. În acest sens, toate instituțiile europene și statele membre trebuie să depună eforturi pentru aplicarea legislației UE în vederea promovării eficiente a Cartei și a legislației secundare care abordează drepturi specifice, precum protecția datelor cu caracter personal, egalitatea de șanse între femei și bărbați, drepturile cetățenilor, dreptul la un proces echitabil sau drepturile copiilor. Asigurarea protejării eficiente a acestor drepturi în întreaga Uniune Europeană este esențială pentru încrederea cetățenilor în buna funcționare a spațiului european de justiție. Aceasta include drepturile persoanelor care aparțin minorităților sau drepturile persoanelor aflate în situații deosebit de vulnerabile, precum copiii, victimele infracțiunilor și persoanele cu handicap. În plus, ar trebui să existe în continuare o atitudine fermă comună privind combaterea discursurilor xenofobe sau rasiste de incitare la ură și a infracționalității în interiorul UE. Consilierea și expertiza oferite de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE sunt importante pentru a contribui la dezvoltarea politicilor UE, inclusiv în materie penală.

De asemenea, UE ar trebui să își continue activitatea pentru a garanta egalitatea dintre femei și bărbați în ceea ce privește remunerațiile, pensiile și participarea pe piața muncii, inclusiv în posturi de conducere. Această acțiune ar trebui să contribuie la asigurarea faptului că Europa utilizează pe deplin toate talentele de care dispune.

ii) Asigurarea unor căi de atac eficiente

Nu există drepturi fără căi de atac eficiente. UE ar trebui să continue să depună eforturi pentru a asigura respectarea dreptului la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești în cazul încălcării dreptului UE (articolul 47 din Cartă), inclusiv în cazurile în care procedurile naționale fac extrem de dificilă pentru cetățeni exercitarea drepturilor care le sunt conferite de legislația UE în cazurile transfrontaliere.

Pentru a facilita și mai mult soluționarea rapidă a litigiilor, statele membre ar trebui să promoveze utilizarea altor tipuri de mecanisme extrajudiciare de recurs dezvoltate în UE, care ar putea oferi o soluționare rapidă, eficientă și mai puțin costisitoare a litigiilor. Astfel de mecanisme și instrumente includ, de exemplu, medierea, soluționarea alternativă a litigiilor, soluționarea online a litigiilor, SOLVIT, procedura europeană cu privire la cererile cu valoare redusă și ordonanța asigurătorie europeană de indisponibilizare a conturilor bancare, aprobată recent.

Controlul administrativ, activitatea autorităților naționale de aplicare a legii, precum și procedurile înaintate organismelor de promovare a egalității pot juca, de asemenea, un rol important. O strânsă cooperare între autoritățile naționale sau organismele administrative este deosebit de importantă pentru eficacitatea anumitor drepturi ale UE, precum dreptul la liberă circulație sau protecția datelor cu caracter personal. Pentru o mai bună abordare a încălcărilor legislației în materie de protecție a consumatorilor la nivelul UE, este necesară consolidarea cooperării dintre autoritățile naționale de aplicare a legii. Trebuie asigurată independența autorităților de aplicare a legii, atunci când acest lucru este prevăzut de legislația UE, precum în cazul autorităților pentru protecția datelor.

O bună funcționare a sistemelor judiciare care tratează cazuri administrative este, de asemenea, esențială pentru eficacitatea legislației UE.

iii) Formarea judiciară

Impactul legislației europene asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor și a întreprinderilor europene este de așa natură încât fiecare practician național în domeniul dreptului – de la avocați și executori judecătorești, pe de o parte, la judecători și procurori, pe de altă parte – ar trebui să dețină cunoștințe și privind legislația UE și să aibă capacitatea de a interpreta și de a aplica efectiv legislația UE, în paralel cu legislația națională. În cadrul sistemului juridic descentralizat al Uniunii, judecătorii naționali trebuie adesea să devină „specialiști în legislația UE” pentru a-și putea îndeplini responsabilitățile.

Formarea practicienilor din domeniul dreptului în materie de legislație UE este, prin urmare, extrem de importantă pentru a se asigura faptul că legislația UE este pusă în aplicare și aplicată în mod corect, pentru a consolida încrederea reciprocă între sistemele judiciare și a permite practicienilor să coopereze și să manifeste încredere reciprocă la nivel transfrontalier.

Peste 130 000 de practicieni din domeniul dreptului au beneficiat de cursuri de formare în materie de legislație UE în 2011 și în 2012. Dintre ei au făcut parte un sfert din numărul total al judecătorilor și procurorilor din UE. Acum este momentul să se facă un pas înainte în domeniul formării privind legislația UE și să fie implicați activ, încă de la început, personalul instanțelor și practicienii din domeniul dreptului. Experiența rețelei europene de formare judiciară ar trebui să fie consolidată și extinsă pentru a-i include pe toți noii judecători și procurori. De asemenea, ar trebui exploatat la maximum potențialul reprezentat de e-learning.

UE ar trebui să valorifice pe deplin utilizarea rețelelor existente pentru a facilita formarea practicienilor din domeniul dreptului și a contribui la atingerea obiectivului de a oferi formare pentru 50 % din aceștia – în total 700 000 de persoane– în materie de legislație a UE până în 2020. Comisia este pregătită să susțină aceste eforturi: programul financiar „Justiție 2014-2020” reflectă importanța acordată formării de către Comisie. 35 % din bugetul general al programului, în valoare de 378 de milioane de euro, va sprijini proiecte europene de formare de înaltă calitate pentru toate profesiile din justiție și va contribui la partajarea celor mai bune practici pe teme cum ar fi programele de formare sau metodele de formare interactivă.

iv) Tehnologiile informației și comunicațiilor

Tehnologiile informației și comunicațiilor (e-justiție) facilitează accesul la justiție al cetățenilor și al întreprinderilor.

Prin urmare, portalul e-justiție[19] și alte portaluri relevante care oferă cetățenilor și întreprinderilor informații privind drepturile lor, cum ar fi Europa ta[20], ar trebui să continue să se transforme în instrumente funcționale care să faciliteze accesul la justiție, să elimine birocrația și procedurile inutile în statele membre, în special în cadrul procedurilor civile și comerciale. Portalul e-justiție poate facilita, de asemenea, cooperarea transfrontalieră, de exemplu prin faptul că pune la dispoziția cetățenilor și a practicienilor modele și formulare traduse în toate limbile oficiale ale UE. Interconectarea registrelor naționale la nivelul UE ar trebui să asigure faptul că practicienii din domeniul dreptului, cetățenii și întreprinderile pot avea acces la informațiile de care au nevoie în alte state membre. Astfel de registre includ registre ale comerțului, cărți funciare și registre de insolvență, precum și registre ale testamentelor.

Beneficiile instrumentelor de e-justiție nu se limitează numai la contexte transfrontaliere. Comunicarea electronică directă între cetățeni, practicieni din domeniul dreptului, întreprinderi și instanțe judecătorești devine o realitate în spațiul european de justiție, iar UE ar trebui să sprijine inițiativele în acest domeniu. În contextul reformelor structurale în derulare și al activităților vizând o administrație publică modernă, digitalizarea sistemelor judiciare naționale devine un instrument esențial pentru asigurarea eficienței sistemelor judiciare naționale.

UE ar trebui să încurajeze utilizarea instrumentelor electronice, care pot oferi un veritabil beneficiu suplimentar pentru cetățeni, întreprinderi, practicieni din domeniul dreptului și instanțe de judecată, inclusiv a instrumentelor de acces la jurisprudența instanțelor din alte state membre.

v) Cooperarea operațională

Practicienii din întreaga Europă trebuie să conlucreze pentru a face schimb de informații într-un mod rapid și sigur și pentru a obține asistență din partea omologilor lor. Îmbunătățirea cooperării operaționale dintre toate părțile implicate este esențială, în special pentru instaurarea încrederii reciproce.

Mecanismele și rețelele existente în materie civilă și penală, precum rețelele judiciare europene, ar trebui să fie consolidate și potențialul lor ar trebui să fie exploatat la maximum, inclusiv online.

Eurojust trebuie să își joace pe deplin rolul, trăgând beneficii de pe urma reformei al cărei obiect îl face în prezent, întrucât va continua să fie un important organism al UE pentru coordonarea urmăririi penale a infracțiunilor și după înființarea Parchetului European, care își va concentra activitățile, cel puțin la început, pe combaterea fraudei împotriva intereselor financiare ale Uniunii. Pentru alte infracțiuni transnaționale, Eurojust va juca un rol esențial și, prin urmare, va trebui ca eficacitatea sa să fie consolidată în continuare. În acest context, potențialul echipelor comune de anchetă ar trebui să fie utilizat la maximum.

---

19 https://e-justice.europa.eu/

20 http://europa.eu/youreurope/

4.2. Codificarea

Codificarea legislației și practicilor existente poate facilita cunoașterea, înțelegerea și utilizarea legislației, îmbunătățirea încrederii reciproce, precum și coerența și certitudinea juridică, contribuind în același timp la simplificarea și reducerea birocrației. Într-o serie de cazuri, codificarea anumitor părți din legislația actuală a UE referitoare la justiție sau la jurisprudența relevantă a Curții de Justiție a Uniunii Europene în domeniul justiției poate fi benefică prin asigurarea coerenței legislației și a clarității pentru cetățenii și utilizatorii legislației, în general:

- **dreptul civil și comercial**: începând cu anul 2000, UE a adoptat un număr semnificativ de norme în materie civilă și comercială, precum și în materie de conflict de legi. UE ar trebui să examineze dacă ar putea fi utilă codificarea instrumentelor existente, în special în materie de conflict de legi;
- **legislația privind drepturile consumatorilor**: în urma unei evaluări a funcționării globale a Directivei privind drepturile consumatorilor și a acquis-ului aferent în domeniul legislației privind protecția consumatorilor, ar trebui analizate și evaluate inițiativele de codificare pe baza legislației existente. Obiectivul ar trebui să fie acela de a sensibiliza consumatorii cu privire la drepturile lor, de a simplifica directivele care se suprapun parțial și de a sprijini societățile să aplice același set de norme în diferite contexte;
- **dreptul penal**: legislația UE referitoare la drepturile procedurale în materie penală este inclusă în prezent într-un număr mare de instrumente diferite care au fost elaborate și adoptate pas cu pas în ultimii ani. Pentru a consolida și mai mult uniformizarea și coerența în ceea ce privește protecția drepturilor persoanelor suspectate, ar putea fi examinată necesitatea de a codifica drepturile procedurale penale într-un singur instrument.

De asemenea, în vederea facilitării încrederii și cooperării reciproce, ar trebui să se acorde atenție jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene referitoare la normele și principiile care trebuie să fie aplicate de către administrațiile naționale atunci când pun în aplicare legislația UE.

4.3. Completarea

Politica în materie de justiție este un domeniu dinamic, conturat în special prin mobilitatea din ce în ce mai mare a cetățenilor și a întreprinderilor. Prin urmare, ar putea fi necesară luarea în considerare, dacă este cazul, a unor inițiative care să completeze politicile în domeniul justiției și instrumentele juridice existente. Acest lucru ar trebui să fie întotdeauna realizat cu scopul de a consolida încrederea reciprocă, de a facilita viața cetățenilor și de a contribui și mai mult la creștere. Necesitatea și valoarea adăugată a unor astfel de inițiative complementare vor trebui să fie la fel de atent evaluate ca și în alte domenii ale politicilor UE. În plus, diversitatea sistemelor și tradițiilor juridice ale statelor membre va trebui să fie întotdeauna luată în considerare. Abordările care urmează să fie selectate – de exemplu, recunoașterea reciprocă, identificarea legislației aplicabile, armonizarea tradițională, un cadru opțional de drept material sau procedural armonizat – vor depinde de problema în cauză.

Consolidarea încrederii reciproce. Încrederea reciprocă necesită existența unor sisteme de justiție independente, de calitate și eficiente. Ar trebui soluționate lacunele existente sau percepute, astfel încât cetățenii și întreprinderile să aibă încredere deplină în sistemul de

justiție cu care au de-a face. Asigurarea faptului că drepturile procedurale ale ambelor părți sunt protejate reprezintă un element crucial în asigurarea încrederii reciproce în materie civilă și în materie penală. Ar trebui examinată necesitatea de a consolida drepturile procedurale civile, de exemplu în ceea ce privește notificarea sau comunicarea actelor ori obținerea de probe și în garantarea faptului că interesul superior al copilului reprezintă o preocupare principală. Pentru a facilita o bună cooperare în materie penală, recunoașterea reciprocă a instrumentelor ar putea fi consolidată și mai mult, pe baza activității întreprinse până în prezent în domenii precum recunoașterea sancțiunilor financiare, a hotărârilor de confiscare și a nedemnității succesorale. După înființarea Parchetului European, practica va indica dacă va fi nevoie de măsuri complementare.

Contribuția la creșterea economică. Inițiativele complementare de politică în domeniul justiției pot, de asemenea, să contribuie în continuare la creșterea economică, de exemplu, făcând un pas suplimentar în dezvoltarea unei culturi UE de „salvare și redresare” pentru cazurile de insolvență. Toate statele membre ar avea de beneficiat de pe urma unor standarde minime în domeniul dreptului material în materie de insolvență, care să permită întreprinderilor viabile care au dificultăți financiare să desfășoare un proces de restructurare într-un stadiu incipient. Evoluțiile tehnologice, în special pe piețele cu un potențial semnificativ de creștere (precum piața de cloud), impun ca dreptul civil din UE să fie actualizat. Un cadru legislativ mai clar și mai coerent în materie civilă și contractuală, inclusiv prin intermediul unor sisteme opționale care să respecte subsidiaritatea și diversitatea sistemelor juridice naționale, ar putea să răspundă acestei provocări prin asigurarea unor condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi, protejând în același timp interesele consumatorilor. Asigurarea respectării drepturilor de protecție a consumatorilor rămâne în continuare la nivel național, în timp ce numărul achizițiilor transfrontaliere crește. Consolidarea asigurării respectării sau a clarificării legislației existente privind protecția consumatorilor ar trebui să contribuie la consolidarea încrederii consumatorilor.

Facilitarea vieții de zi cu zi a cetățenilor. Pentru a aplica pe deplin dreptul fiecărui cetățean de a participa la viața democratică a Uniunii și pentru a permite cetățenilor mobili din UE să se integreze mai bine în țara lor gazdă, poate fi evaluată necesitatea de a adopta dispoziții care să se adauge drepturilor de cetățenie prevăzute în Tratatele UE. Pentru a evita situațiile în care cetățenii se confruntă cu probleme, de exemplu, referitoare la actele de stare civilă, UE ar trebui să evalueze necesitatea unor măsuri suplimentare, cum ar fi normele privind numele de familie pentru a completa propunerile existente în vederea facilitării acceptării acestor documente publice, care au o importanță practică specială atunci când cetățenii sau întreprinderile fac uz de dreptul lor la liberă circulație. În materie penală, victimele nu beneficiază întotdeauna de un nivel satisfăcător de despăgubiri, în special din partea autorului unei infracțiuni. Ar trebui analizate măsuri menite să remedieze această situație. În plus, strategiile naționale de integrare a romilor ar trebui să fie transpuse în acțiuni concrete la nivel național și local. Acest lucru include optimizarea utilizării fondurilor UE și examinarea modului în care se poate asigura o mai bună direcționare a fondurilor UE pentru incluziunea romilor.

Participarea activă în cadrul forurilor **internaționale** și implicarea în relații cu partenerii UE sunt esențiale pentru a asigura faptul că cetățenii și întreprinderile din UE sunt protejate în relațiile lor cu țările terțe. Obiectivul ar trebui să fie acela ca realizările obținute la nivelul UE în domeniul justiției pentru apărarea drepturilor și definirea de standarde, cum ar fi în domeniul protecției datelor cu caracter personal, să fie sprijinite și să fie un motor al relațiilor UE cu țările terțe. Se va acorda o atenție deosebită promovării unor sisteme judiciare eficace, în special în țările implicate în procesul de extindere și în țările învecinate. La nivel

multilateral, se va pune accent pe cooperarea mai eficientă cu Conferința de la Haga de drept internațional privat, în cadrul căreia UE vorbește cu o singură voce în domeniul dreptului civil și comercial.

Având în vedere importanța sa pentru arhitectura generală a drepturilor fundamentale în cadrul spațiului european de justiție, aderarea UE la Convenția europeană a drepturilor omului – negociată de către Comisie între 2010 și 2014 pe baza unui mandat încredințat de Consiliu – trebuie să depășească ultimele obstacole. După ce Curtea de Justiție își va emite avizul cu privire la rezultatul acestor negocieri, UE, ținând pe deplin seama de acest aviz, ar trebui să ia toate măsurile necesare pentru a încheia, fără întârziere, negocierile și pentru a finaliza procesul de ratificare în toate statele membre ale UE, astfel încât să se respecte obligația enunțată în tratate.

5. CONCLUZIE

Politica UE în domeniul justiției a devenit din ce în ce mai importantă pentru integrarea europeană și foarte reală pentru mulți cetățeni. Aceasta joacă un rol important în asigurarea respectării valorilor comune pe care este întemeiată Uniunea, în consolidarea creșterii economice și în contribuția la eficacitatea altor politici ale UE. O politică UE în domeniul justiției bine concepută poate garanta faptul că persoanele și întreprinderile, în special cele care au făcut uz de dreptul lor la liberă circulație, beneficiază efectiv de pe urma unui spațiu european comun de justiție, fiabil și pe deplin funcțional.

Prezenta Agendă UE în domeniul justiției pentru 2020 prezintă orientările Comisiei pentru îndrumarea politică a eforturilor UE în anii viitori, care vor fi discutate acum cu Parlamentul European și cu Consiliul, precum și cu publicul larg. Rezultatul acestei dezbateri ar trebui să alimenteze, de asemenea, orientările strategice care urmează a fi furnizate de către Consiliul European în temeiul articolului 68 din TFUE.

Punerea în practică a acestor orientări va necesita eforturi continue și hotărâte din partea tuturor instituțiilor UE și a tuturor statelor membre, precum și implicarea deplină a tuturor părților interesate, în special a cetățenilor în calitate de utilizatori finali ai sistemelor judiciare, a autorităților judiciare și a practicienilor din domeniul dreptului. O astfel de implicare este de o importanță crucială pentru găsirea unor soluții care să răspundă provocărilor practice reale din viața zilnică a cetățenilor și a întreprinderilor și care să corespundă așteptărilor acestora. Ca urmare, până în 2020, justiția și drepturile cetățenilor nu ar trebui să mai cunoască frontiere în UE.